

Prof. dr hab. Maria Szwajger-Kułakowska
Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego
w Katowicach
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina: instrumentalistyka

Katowice, 30.08.2018

Recenzja

w postępowaniu o nadanie tytułu profesora w dziedzinie sztuk muzycznych

Pani dr hab. Irenie Żarnowskiej-Kuszeńskiej

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna imienia Feliksa Nowowiejskiego
w Bydgoszczy

Dziekan Wydziału Instrumentalnego

zgodnie z pismem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 7 lutego 2018 roku informującego o powołaniu mojej osoby jako recenzenta w postępowaniu o nadanie tytułu profesora dr hab. Irenie Żarnowskiej-Kuszeńskiej

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska urodziła się 14.05. 1953 roku w Gnieźnie.

Wyższe studia muzyczne w specjalizacji Instrumentalistyka (gra na skrypcach) ukończyła w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Gdańsku w 1979 roku. Wykształcenie i praktykę uzupełniała pod kierunkiem wybitnych pedagogów i artystów na kursach muzycznych oraz w USA w California State University Fresno jako „Resource Person” w 1987 roku.

Po raz pierwszy objęła stanowisko koncertmistrza Państwowej Opery i Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku jeszcze w czasie studiów w roku 1974-tym. W roku 1984 zamieniła miejsce pracy na Filharmonię Pomorską w Bydgoszczy, również na stanowisku koncertmistrza.

W tym samym roku rozpoczęła działalność pedagogiczną w bydgoskiej Akademii Muzycznej, Kwalifikacje I stopnia uzyskała w 1995 roku, kwalifikacje II stopnia zaledwie trzy lata później w 1998. Równolegle pracowała (w trzech etapach: 1985-86 i 1994-2000 oraz 2003-2006) jako nauczyciel w Państwowym Zespole Szkół Muzycznych w Bydgoszczy. W latach 1996-99 pełniła funkcję prodziekana Wydziału Instrumentalnego, w kolejnych trzech latach przejęła obowiązki dziekańskie. W tym samym roku po raz pierwszy otrzymała nominację na stanowisko profesora AM na czas określony, która w 2004 roku została przedłużona na czas nieokreślony.

Ocena dorobku artystycznego

Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska należy do wcale nie tak licznych w Polsce instrumentalistów, którzy intensywnie działają w dwóch nurtach związanych z muzyczną profesją – jako dydaktycy i koncertmistrzowie w renomowanych orkiestrach. Oba kierunki realizowane równolegle, wymagają podobnego zaangażowania i odpowiedzialności, a wzajemnie się przenikając i uzupełniając, mają bezsprzecznie wpływ na kształt obu uprawianych dziedzin. (Inna nieco jest relacja pomiędzy aktywnością dydaktyczną i w charakterze muzyka orkiestrowego tutti).

Udziałem Kandydatki przez ponad trzydzieści pięć lat była możliwość pracy pod kierunkiem znakomitych dyrygentów polskich i zagranicznych. Inspiracją, jaką wnoszą różne osobowości twórcze i styl pracy, to trudny do przecenienia kapitał, promieniujący twórczym rozwojem w każdej dziedzinie działalności muzycznej.

Dorobek orkiestrowy Pani Ireny Żarnowskiej imponuje różnorodnością i zakresem. Między innymi obejmuje utwory słynące z arcytrudnych fragmentów solowych w partii koncertmistrza, jak „Szecherezada” Rimskiego-Korsakowa czy Poemat symfoniczny „Życie bohatera” R. Straussa. Wśród podobnych pozycji, w opinii Kandydatki na szczególną uwagę (wskazanie na najważniejsze osiągnięcie artystyczne) zasługuje program koncertu symfonicznego, który odbył się 21 września 2007 roku i został zarejestrowany na płycie CD „Karol Szymanowski”. Wystąpiła w nim w roli koncertmistrza całego programu koncertu oraz jako wykonawczynie niezwykle ekspresyjnych i wymagających partii solowych w III Symfonii „Pieśń o nocy”.

Konto dokonań orkiestrowych nie jest jedynym przejawem aktywności estradowej Pani Ireny Żarnowskiej-Kuszeńskiej. Dział dokumentacji odnoszący się do działalności solowej i kameralnej skrzypaczki (przed habilitacją z lat 1976-1997 i po 1998-2016) jest świadectwem bogatych zainteresowań muzycznych artystki. Znajdujemy tu m.in. takie pozycje jak: J.S. Bacha Koncert podwójny na skrzypce i obój, Poeme Chaussona w wersji na skrzypce i orkiestrę, Koncert A dur M. Karłowicza, Symfonię koncertującą Mozarta. W rejestrze repertuarowym często pojawiają się dzieła stanowiące kanon skrzypcowej literatury kameralnej: Sonaty Mozarta, Beethovena, Francka, Ravela, Debussy'ego, Strawińskiego a także Tria Brahmsa, Panufnika czy Kwintet Szostakowicza. Lista zainteresowań skrzypaczki zawiera również pozycje wielu mniej znanych, ale wartościowych i ciekawych utworów w różnych konfiguracjach kameralnych.

Niemal dwadzieścia lat wstecz miałam okazję towarzyszyć artystce w jej paru (dokładnie w trzech) wydarzeniach artystycznych. Byłam także obecna jako słuchaczka na kilku koncertach, które miały miejsce na jednym z najstarszych w Polsce kursów muzycznych w Łąncucie. Pamiętam jeden z występów skrzypaczki we współpracy z pianistką Jadwigą Lewczuk. Artystki zaprezentowały na nim L. van Beethovena Sonatę G op.30 nr 3 na fortepian i skrzypce, zyskując entuzjastyczne oceny skrzypka ze Szkoły Menuhina-Roberta Mastersa. Ten wybitny pedagog podkreślał walory dźwiękowe obu wykonawczyń, wierność tekstową i stylistyczną oraz doskonałą współpracę kameralną. W moim odczuciu, wysoki poziom sztuki wykonawczej Pani Ireny Żarnowskiej-Kuszeńskiej, niezależnie od roli i gatunku prezentowanych dzieł towarzyszy jej od zawsze. Potwierdzenie można znaleźć w licznych recenzjach i również upatrywać w fakcie nieprzerwanej, wieloletniej kariery na stanowisku koncertmistrza.

Dorobek nagraniowy skrzypaczki to sześć płyt CD, przeważnie w interesującym repertuarze kameralnym. Na szczególną uwagę zasługuje nagranie (live) z kwietnia 2000 roku, które zawiera Sonatę A dur J. Brahmsa i Sonatę g C. Debussy'ego.

Ocena dorobku dydaktycznego

Do pewnego stopnia zaskoczeniem może być forma i tematyka autoreferatu. Różni się on zasadniczo od dotychczas napotykanych w mojej funkcji recenzenta; zazwyczaj, ujmując rzecz w uproszczeniu, był bowiem pokazaniem drogi, która prowadziła do wyboru profesji, a także informacją o zainteresowaniach i planach na przyszłość.

Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska w całości poświęciła ten dział dydaktyce. Wypowiedziała się w formie zbliżonej do eseju, a więc w gatunku z pogranicza literatury pięknej i naukowej. Dzieli się w nim poglądami na temat złożonego zjawiska, jakim jest nauczanie i przygotowanie młodego człowieka do zawodu muzyka instrumentalisty. Trudno uniknąć wrażenia, że ograniczenie autoreferatu do aspektu pedagogicznego jest świadomym sygnałem, iż jest to priorytet aktywności Kandydatki. Autorka analizuje procesy dydaktyczne w oparciu o własne doświadczenia z okresu edukacji akademickiej oraz w wyniku kontaktów z wybitnymi artystami i pedagogami na kursach. Stawia szereg pytań, które nieustannie towarzyszą jej w działalności dydaktycznej i jak twierdzi,

nigdy nie mają jednoznacznej odpowiedzi. Empatia, wrażliwość, otwartość na różne rozwiązania, unikanie schematów to według autorki niezbędne cechy dobrego pedagoga. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że poglądy na temat pedagogiki są w pewnej mierze również efektem doświadczeń wyniesionych z pracy w roli koncertmistrza.

Do momentu złożenia wymaganych dokumentów w 2016 roku, pod kierunkiem Pani dr hab. Ireny Żarnowskiej-Kuszeńskiej tytuł magistra sztuki uzyskało trzydziestu czterech skrzypków. Wszyscy absolwenci pracują w zawodzie muzyka, co jest najlepszym potwierdzeniem skuteczności jej pedagogiki.

Kandydatka nadal prowadzi zajęcia indywidualne (ostatnio sześciu studentów) oraz przedmiot Studia orkiestrowe. Warto zauważyć, że asystenci Pani Ireny Żarnowskiej: w 1996-2006 Katarzyna Cąbrowska i od 2011 Dawid Kwiatkowski to wychowankowie jej klasy skrzypiec.

Należy również odnotować, że w czasie wspomnianego wcześniej pobytu w State University Fresno w Kaliforni Pani Żarnowska oprócz solowej działalności koncertowej od września 1986 do czerwca 1987 roku pełniła funkcję koncertmistrzyni oraz coucha grupy smyczków CSUF (orkiestry uczelni). Była także prymariuszką Scholarship String Quartet. Jej działalność w tym zakresie została bardzo wysoko oceniona przez władze i studentów kalifornijskiej Uczelni.

Obraz aktywności Kandydatki jako pedagoga byłby niepełny bez informacji o wielu latach pracy w charakterze nauczyciela gry skrzypcowej w średnim szkolnictwie muzycznym w Bydgoszczy. To bardzo cenna praktyka, korzystna dla obu stron. Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska łączyła pracę w orkiestrze i Akademii z nauczaniem w Zespole Szkół Muzycznych w Bydgoszczy w latach 1985-1986, 1994-2000 i 2003-2006.

Wśród licznych nagród przyznanych Pani dr hab. Irenie Żarnowskiej-Kuszeńskiej dwie Indywidualne Nagrody II st. Rektora Akademii Muzycznej (w 1996 i 2000 roku) ewidentnie są wyrazem uznania za działalność pedagogiczną. Pozostałe nagrody – Prezydenta Miasta, Wojewody oraz Dyrektora Filarmonii Pomorskiej są wyróżnieniem za całokształt działalności w dwóch obszarach- orkiestrowym i akademickim.

Działalność naukowa i organizacyjna

Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska pełniła funkcję recenzenta w przewodzie doktorskim B. Siarkiewicza w 2006 roku.

Była również sekretarzem komisji w postępowaniu habilitacyjnym Pani K. Bąkowskiej w 2012 roku oraz ostatnio została powołana na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym C. Danowicza.

Przewód doktorski Aldony Cisewskiej, której promotorem była Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszeńska, zakończył się pomyślnie w 2016 roku przyznaniem tytułu doktora sztuk muzycznych. Tytuł rozprawy doktorskiej to „Estetyka XVIII-wiecznej gry skrzypcowej i przedstawienie kameralistyki „haydnowskiej” na przykładzie kwartetów KV 465 i KV 575 Wolfganga Amadeusza Mozarta”.

O docenianiu kompetencji i autorytecie pedagogicznym świadczy wielokrotne powołanie skrzypaczki do komisji konkursowych; w kilku o zasięgu makroregionalnym pełniła odpowiedzialną funkcję przewodniczącej tego gremium.

Najświeższy przykład działalności o charakterze organizacyjnym, ale w pewnym stopniu również artystyczno-naukowym to dwuletnia funkcja członka Rady Artystycznej Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy (do końca sierpnia 2018 roku).

Konkluzja

Wszechstronność działań artystycznych Pani dr hab. Ireny Żarnowskiej-Kuszeńskiej, różnorodność stylistyczna oraz obszerność repertuaru w każdym nurcie tej aktywności jest potwierdzeniem wysokiego profesjonalizmu skrzypaczki. Wysoko oceniane koncerty z jej udziałem w roli koncertmistrza orkiestry symfonicznej nie tylko w mieście siedziby orkiestry, ale również w

ważnych ośrodkach zagranicznych, mają istotne znaczenie dla upowszechniania kultury muzycznej w ogólności, a także promowania polskiej muzyki poza granicami kraju.

Bogate doświadczenia i wiedzę Pani dr hab. Irena Żarnowska-Kuszevska z zaangażowaniem i skutecznością przekazuje swoim studentom.

Stwierdzam, że dorobek artystyczny i pedagogiczny oraz w zakresie kształcenia kadry spełnia wymagania art.16 Ustawy z dnia 14.03.2003 r.

Dorobek artystyczny i pedagogiczny Pani dr hab. Ireny Żarnowskiej-Kuszevskiej przyjmuję i w pełni popieram starania o przyznanie jej tytułu profesora sztuk muzycznych.

prof. dr hab. Maria Sz wajger-Ku łakowska